

Palác Hennenbergů – Benešovský svobodný dům

Ostrožná 5 / Hrnčířská 2, staré číslo popisné 289, v roce 1926 nahrazen novostavbou;
místo ubytování carovy sestry velkovévodkyně Marie Pavlovy s manželem Karlem Fridrichem Sasko-Výmarsko-Eisenašským

• Podoba Benešovského svobodného domu staré čp. 289 před jeho demolicí na počátku druhé poloviny 20. let 20. století. V Ostrožné ulici je dokumentována rovněž fasáda navazujícího objektu staré čp. 288, kde byly ubytovány velkovévodkyně dvorní dámy hraběnky Henkelové, Fritschové a Egloffsteinová. /Slezské zemské muzeum/

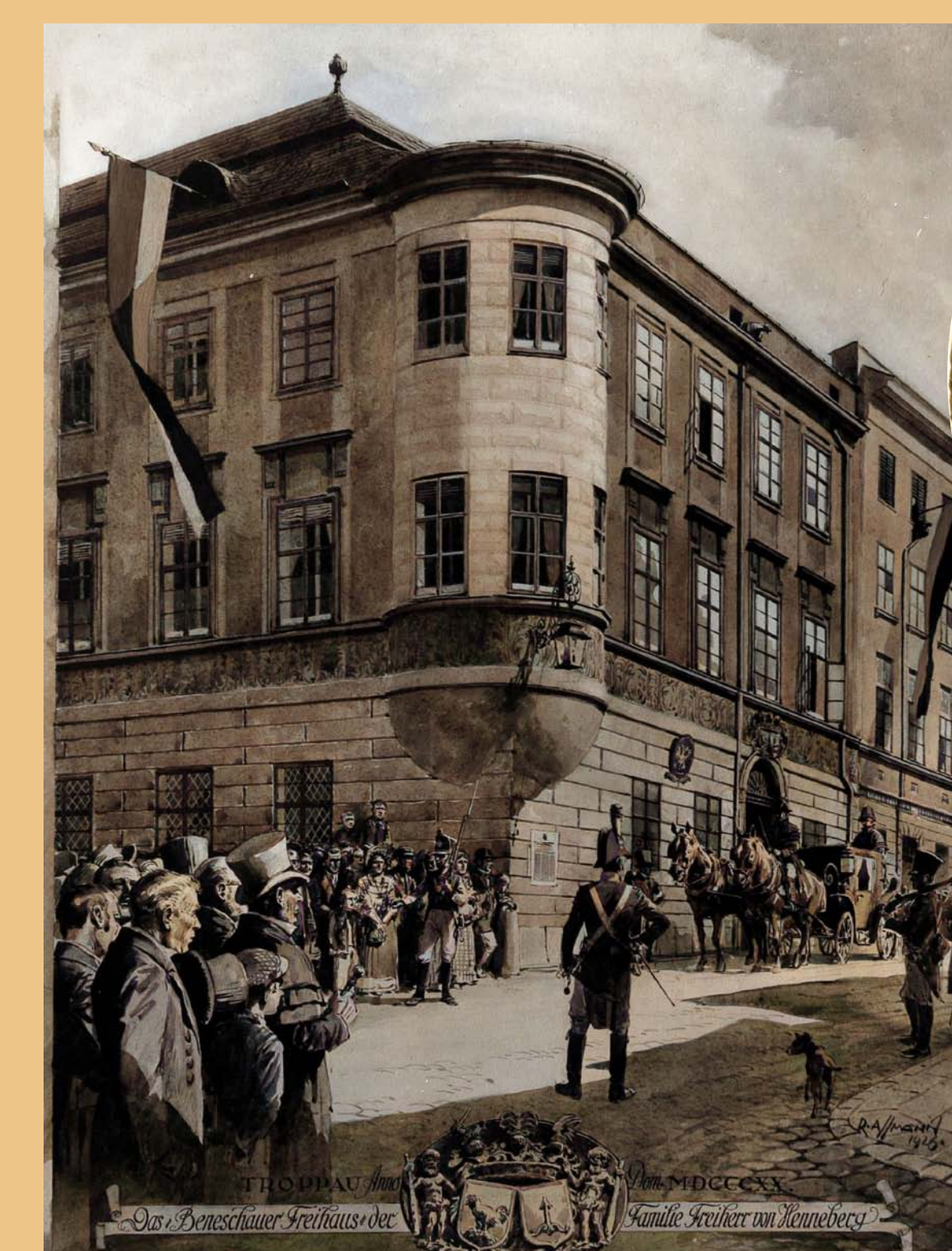
Šlechtičtí majitelé v Opavě jakožto centru samosprávného knížectví vlastnili již v raném novověku celou řadu domů. V některých případech si vymohli zápis svého vlastnictví do tzv. zemských desk, evidujících šlechtickou majetkovou držbu. Vlastnictví takto privilegovaného domu pak bylo svázáno s řadou finančních výhod, zejména s osvobozením od některých povinných plateb do městské pokladny. Na základě jejich vazby k zemskému právu a uvedeným výhodám byly v dobových pramenech tyto stavby nazývány půvabným archaismem jako domy pozemské či svobodné.

K nim patřil také dům stávající v nároží ulic Ostrožné a Hrnčířské. Již v 16. století byl v držení příslušníků šlechtických rodin Mošovských z Moravičína či pánů z Drahotuš. Posledně jmenovaný šlechtický rod vlastnil v 16. věku též panství Dolní Benešov. A právě od pánů z Benešova dům převzal své pojmenování, poprvé doložené v roce 1700. To si zachoval i za vlastnictví rodu Hennebergů, kterým benešovské panství patřilo od roku 1774. Tehdy získali mimo jiné i opavský dům, který si následně nechali rovněž rekonstruovat.

Fasáda domu orientovaná do Hrnčířské ulice byla dřívě prolomena vstupem a po stranách doplněna o dvojici nárožních válcových arkýřů, upomínajících na nárožní věže známé ze zámeckých objektů a tím též na urozený původ majitelů domu. Při klasicistní úpravě byla stavba rozšířena o nádvorní přístavek, přičemž byl zbořen druhý z dvojice arkýřů. Tehdy byl také nově otevřen vstup z Ostrožné ulice a dům byl opatřen jednotnou klasicistní fasádou.

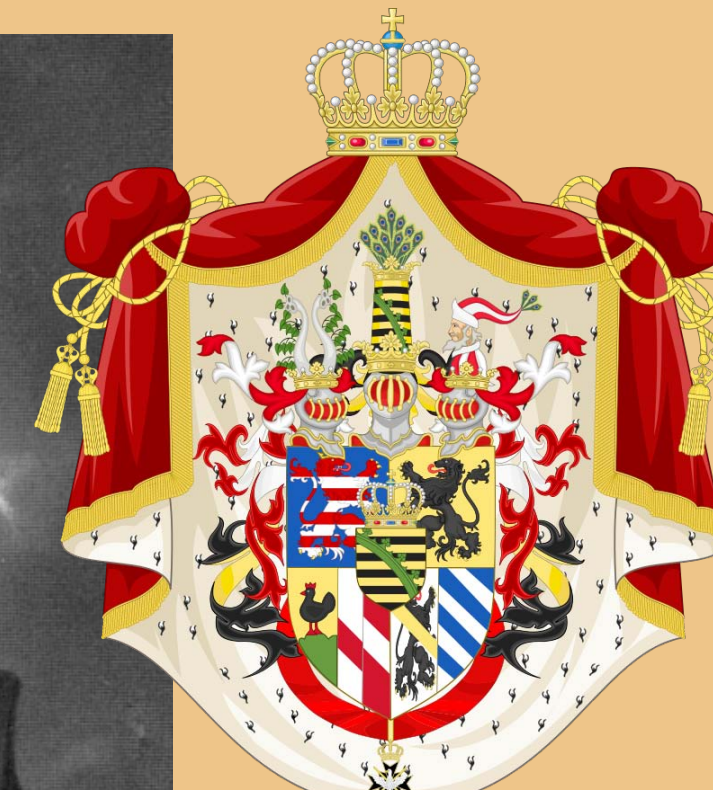
V této podobě objekt poznala se svým manželem a dalšími členy doprovodu carova sestra velkovévodkyně Marie Pavlovna (1786–1859), která měla od tehdejšího majitele Eugena svobodného pána von Henneberg pronajatých dvanáct pokojů za relativně vysokou sumu 700 zlatých. Před jejich příjezdem 9. listopadu byl apartmán vybaven novým nábytkem, který měl být za závatnou sumu 23 000 zlatých vyroben pro tuto příležitost na zakázku ve Vídni. Mobiliiť byl carem Alexandrem I. po odjezdu vzácných hostů přenechán majiteli domu jako dar.

Ondřej Haničák

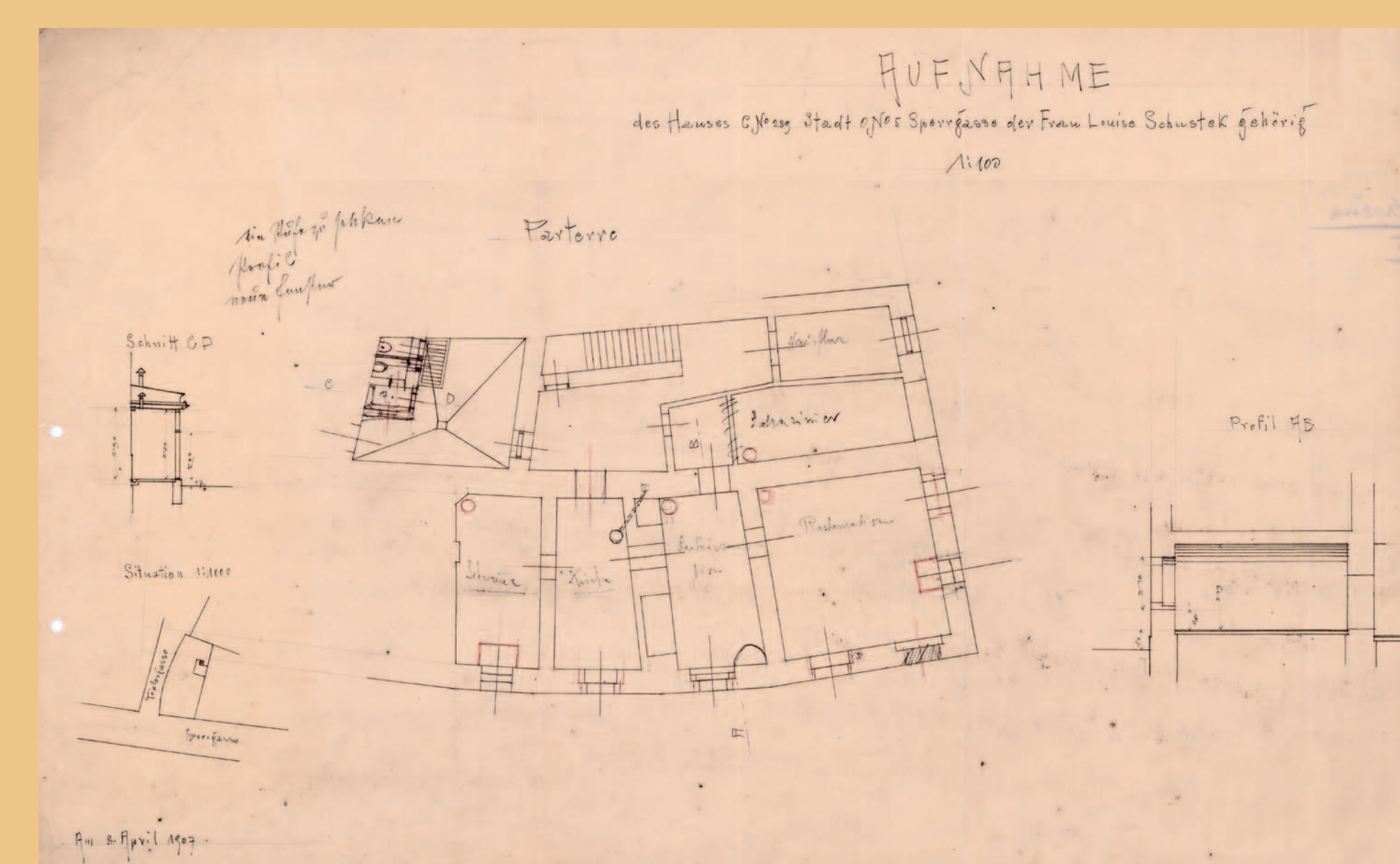
• Zrcadlově převrácená fotografie pečeti pole mosazného pečetiřad vrchnostenského justičního úřadu s erbem rodu svobodných pánů von Henneberg z první poloviny 19. století. /Slezské zemské muzeum/

• Takto si představoval příjezd sestry ruského cara velkovévodkyně Marie Pavlovy opavský malíř a propagační výtvarník Richard Assmann. Do dnešních dní se dochovala jen černobílá fotografie akvarelu z roku 1926. Umělec byl k vytvoření díla jistě motivován demolicí objektu opředěného tak bohatou a slavnou minulostí. Dům byl v téže době nahrazen dodnes dochovanou modernistickou novostavbou, v níž během prvorepublikového období provozoval svůj obchod knihařec Havlíček a ve druhé polovině 20. století zde fungovala oblíbená kavárna Orient. /Slezské zemské muzeum/

• Znak vévodství Sasko-Výmarsko-Eisenašského. /Wikimedia Commons/

• Portréty Marie Pavlovy Romanovny a Karla Fridricha, velkovévodů Sasko-Výmarsko-Eisenašských. Sestra ruského cara Alexandra I. Marie Pavlovna proslula nejen jako filantropka, ale též jako mecenáška věd a umění. Není proto divu, že během svého pobytu nespouštěla náležitou teprve nedávno založeného Opavského gymnazijního muzea. Se svým manželem a doprovodem dalších dvořanů měla prohlídkou sbírky strávit půl druhé hodiny a příslibit obohacení sbírkového fondu o další exempláře. /Wikimedia Commons/

• Půdorysná skica nárožní části parteru domu staré čp. 289 vypracovaná 8. května 1907 v souvislosti se stavebními úpravami objektu pro tehdejší majitelku Luisu Schustek. Plán dokumentuje dispoziční řešení části přilehlé s patrnou vstupní sítí, později přídělenou příčkami. Tato prostora byla přístupná vstupním portálem z Ostrožné ulice a vedly z ní schody do patra domu. /Stavební archiv Magistrátu města Opavy/

• Benešovský svobodný dům staré čp. 289 zaznamenaný na indikační skice stabilního katastru z roku 1836. /Zemský archiv v Opavě/

1820

Opavský kongres

Místa paměti

